

INSPIRACE NEBO PŘIVLASTNĚNÍ? POROZUMĚNÍ KULTURNÍM HRANICÍM

V dnešním složitém, dynamickém a propojeném světě se setkáváme s lidmi z jiných národů, etnických skupin a kultur téměř každý den. Pokud ne osobně, tak alespoň prostřednictvím médií. Prvky jejich kultury můžeme považovat za zajímavé, přitažlivé, fascinující, můžeme je chtít lépe poznat nebo mít pocit, že nám mají co říct. Ale kde je ta hranice mezi respektováním jiných kultur a jejich přivlastňováním?

SHRNUTÍ

Tato aktivita seznamuje účastníky s pojmem kultura a kulturní přivlastňování. Účastníci hledají příklady dominantních a menšinových kultur ve svém okolí a kultur, kterým jsou vystaveni prostřednictvím médií. Poté se snaží prozkoumat, jak mohou poznat jinou kulturu, aniž by si ji přivlastnili. V rámci této aktivity se účastníci:

- seznámí s pojmy kulturní ocenění a kulturní přivlastnění.
- poznají rozdíly mezi kulturním oceněním a kulturním přivlastněním.
- naučí naslouchat názorům druhých, vyjadřovat vlastní názory a vést ohleduplný dialog.
- zamyslí nad možností osobního závazku respektovat jiné kultury.

VĚK

15+

POČET ÚČASTNÍKŮ

12–30

TRVÁNÍ

75 min

MATERIÁLY

archy plakátového papíru, fixy, počítač/smartphony, Příloha 1, Příloha 2

INSTRUKCE

KROK 1 (10 MIN)

Otevřete s účastníky diskusi o tom, co je to kultura, a zaměřte se na to, jaké všechny prvky může kultura mít, jaké jsou její znaky. Shromážděte jejich odpovědi a prezentujte je ve formě myšlenkového vzorce na plakátu. Plakát nechte na viditelném místě v místnosti.

KROK 2 (15 MIN)

Rozdělte účastníky do 6 skupin. Zadejte každý z níže uvedených úkolů vždy dvěma skupinám:

- Najděte prvky kultury, které jsou ve vašem prostředí běžné a se kterými se denně setkáváte a používáte je. Věnujte pozornost nejsilnějším symbolům dominantní kultury.

- Nalezněte ve svém okolí prvky menšinových kultur, se kterými se denně setkáváte a které používáte. Věnujte pozornost nejviditelnějším symbolům dané kultury.
- Hleďte prvky kultury, která není přímo přítomna ve vašem prostředí, ale se kterou se setkáváte prostřednictvím médií nebo kterou obecně znáte. Věnujte pozornost nejviditelnějším symbolům daných kultur. Všechny příklady запиšte na plakát.

KROK 3 (5 MIN)

Vyzvěte účastníky, aby se podívali na jedno z videí o kulturním přivlastňování. Doporučené video: My Culture Is NOT A Costume | Teen Vogue: <https://www.youtube.com/watch?v=d6Y5cARFJw8>. Další videa o kulturním přivlastňování jsou vyjmenována vsekci Zdroje.

KROK 4 (15 MIN)

Pokračujte v diskusi. Můžete položit následující otázky:

- *Rozumíme pojmu kulturní přivlastňování, jsou k tomu nějaké dotazy?*
- *Máte pocit, že jste se s tím ve svém životě setkali? Uveďte příklady.*
- *Které z příkladů, které jste uvedli na plakátech, si přivlastnili jiní nebo vy?*
- *Dotklo by se mě, kdyby někdo nosil důležité symbol mé kultury, aniž by chápal, co skutečně znamená?*
- *Co znamená daný symbol pro konkrétní kulturu?*
- *Kdy a kde je vhodné jej použít?*
- *Přebírám kus něčí kultury, abych ji použil pro svůj vlastní prospěch, aniž bych znal její význam?*
- *Ptám se na původ zvyku, předmětu nebo symbolu?*
- *Mám stejný zájem podělit o kousek svého jazyka, jídla, zvyků a tradic?*

KROK 5 (20 MIN)

Za použití počítačů nebo smartphonů vyzvěte účastníky, aby se zamysleli nad praktickým příkladem (Příloha 1) a zkoumali rozdíl mezi kulturním přivlastňováním a kulturním respektem. Otázkou, kterou jim položíme, je: Čí kulturu příklad ztvárňuje a jak by mohla být tato kultura prezentována, diskutována, oslavována s větším respektem a komplexněji?

KROK 6 (10 MIN)

Ověřte po skončení semináře, zda účastníci porozuměli konceptu kulturního přivlastňování a zda jsou připraveni o něm dále uvažovat a uplatnit nové poznatky v praxi. Těm, kteří tak chtějí učinit, rozdejte checklist pro jednání (Příloha 2).

DOPLŇJÍCÍ INFORMACE

- **Kulturní přivlastňování:** Pojem kultura se vztahuje k lidským činnostem a symbolickým strukturám, které těmto činnostem dávají smysl. Odkazuje na víru, tradice, jazyk, předměty, myšlenky, chování, zvyky, hodnoty nebo instituce. To vše může být spojeno s určitou skupinou lidí na základě jejich etnického původu, náboženství, území nebo sociálního prostředí. Kultura je často chápána jako příslušnost k určitým etnickým skupinám, ale v užším smyslu je pojem kultura spojován také s uměním. Kulturní přivlastňování je využívání prvků určité kultury způsobem, který posiluje stereotypy, nerespektuje jejich původní význam nebo nepřiznává jejich zdroj a přispívá k utlačování příslušníků dané kultury. Zahrnuje také využívání prvků konkrétní kultury bez oprávnění. Jednoduše řečeno: je to přivlastnění si něčeho, co nám nepatří. Prolínání a mísení kultur je samozřejmě běžným jevem, protože se setkávají lidé z různých prostředí a vzájemně se ovlivňují. Prolínání kultur vedlo k mnoha úžasným výtvorům. Nicméně je to otázka hranice: je překročena, pokud dominantní kulturní skupina využije prvky nedominantní skupiny způsobem, který je nedominantní skupinou vnímán jako zneužívání. Kulturní přivlastňování obvykle představuje nerovnost moci mezi dominantní kulturou a menšinovými kulturami - kultura, kterou si lidé přivlastňují, byla nebo je opomíjena. Kulturní přivlastňování je o moci. Jde o to, kdo má moc okrást někoho jiného a nenést za to žádné následky. Kulturní přivlastňování zneužívá diskriminované skupiny a zkrsluje je." (Neal Lester) Další vlastnosti kulturního přivlastňování je, že osoba, která si něco přivlastňuje, z toho může mít finanční prospěch. Obvykle se přivlastněné kultuře nedostává žádné kompenzace ani uznání (finančního ani jiného).

- **Příklady kulturního přivlastňování:** Rock 'N' Roll: V50. letech, bělošští muzikanti ‚vynalezli‘ rock 'n' roll, ale přivlastnili si tento styl od černošských muzikantů, kterým se za to nikdy nedostalo žádného uznání. Elvis Presley je stále považován za ‚Krále Rock 'N' Rollu‘, přestože jeho hudba byla silně ovlivněna černošskými umělci.
- **Maskoti týmů:** V minulosti se velké sportovní týmy ve Spojených státech a Kanadě podílely na kulturním přivlastňování domorodých kultur svými jmény a maskoty. Příkladem jsou Chicago Blackhawks, Cleveland Indians, Washington Redskins a Edmonton Eskimos. Jiné příklady: Karnevalové kostýmy, Modelky Victoria's Secret na přehlídkovém molu v členkách původních obyvatel Severní Ameriky. Katy Perry, která se oblekla jako gejša při vystoupení na American Music Awards. Stereotypní tematické večírky, např. „kovbojové a indiáni“. Mnoho fitness center nabízí drahé lekce jógy, zatímco indická kultura učí, že jóga má být posvátným cvičením, které je pro každého zdarma.
- **Oceňování, respektování a oslavování kultury:** Jak ocenit kulturu, aniž bychom si ji přivlastňovali? Pokud si ceníte jiné kultury, nezkrslujete ji a neposilujete stereotypy o ní. Buďte citliví k mocenským vztahům mezi dominantní a menšinovou kulturou. Ptejte se a uče se více o umění, oblečení, jídle nebo jazyku dané kultury, obecně se o ní snažte dozvědět více. Nejste oprávněni používat různé prvky a aspekty této kultury, ale pokud je použijete, získejte od příslušníků této kultury svolení a připište jim své zásluhy. Příkladem může být učení se bojovým uměním od praktikujícího, který rozumí této praxi z kulturního hlediska, nebo konzumace indického jídla v autentické indické restauraci. Kulturní uznání je respektující přijímání prvků jiné kultury s cílem poznat ji, vyměnit si nápady a obohatit vlastní kulturní rozmanitost. Tímto způsobem je možné dosáhnout hlubšího porozumění a respektu mezi kulturami a vytvářet kulturní hybridy, které přinášejí kultury nebo jejich různé prvky dohromady.
- **Jak poznám, kde je hranice?** Otázky uvedené v příloze 2 mohou pomoci zamyslet se a rozhodnout, zda naše jednání je kulturní přivlastňování.

ZDROJE

- The Differences Between Appreciating and Appropriating Culture <https://www.verywellmind.com/what-is-cultural-appropriation-5070458>
- What Is Cultural Appropriation—And How Do You Avoid It?: <https://www.health.com/mind-body/health-diversity-inclusion/what-is-cultural-appropriation>
- What is Cultural Appropriation? PBS Origins: <https://www.youtube.com/watch?v=VQgF1f557YY>
- Cultural Appropriation: Whose problem is it? BBC Stories: <https://www.youtube.com/watch?v=9kFKzzq7i8>
- What is cultural appropriation? Center for Prevention MN: <https://www.youtube.com/watch?v=EQ8Az9ro6wl>
- What Defines Cultural Appropriation?: <https://www.youtube.com/watch?v=PwEMVEmeubk>
- Cultural Appropriation Visual Representation: <https://www.youtube.com/watch?v=qkQ752Mdpi0>

PŘÍLOHA 1: SADA PŘÍKLADŮ

Zdroj: iStock

Zdroj: Amazon

Zdroj: Pinterest

Zdroj: Alibaba

Zdroj: Hong Kong DA

Zdroj: Taste of Marocco

Zdroj: Dazed Magazine

Zdroj: Asian and American popular culture

Zdroj: STITCH Magazine

Zdroj: Posters

Zdroj: Pinterest

Zdroj: MIC Magazine

PŘÍLOHA 2: CHECKLIST PRO JEDNÁNÍ

- *Jaký je váš cíl v tom, co děláte?*
- *Sledujete nějaký trend nebo zkoumáte historii kultury?*
- *Snažíte se úmyslně urazit něčí kulturu, nebo jste ohleduplní?*
- *Kupujete něco (např. umělecké dílo), co je reprodukcí kultury, nebo originálem?*
- *Jak by se k tomu, co děláte, stavěli lidé z kultury, ze které si půjčujete?*
- *Jsou v tom, co děláte, nějaké stereotypy?*
- *Používáte posvátný předmět (např. pokrývku hlavy) lehkovážným nebo zábavným způsobem?*
- *Vypůjčujete si něco z antické kultury a předstíráte, že je to nové?*
- *Uvádíte zdroj inspirace k tomu, co děláte?*
- *Kdyby to, co děláte vy, dělal příslušník původní kultury, byl by považován za „cool“, nebo by mohl čelit diskriminaci?*
- *Nosíte kostým (např. gejša, kmenový oděv), který reprezentuje určitou kulturu?*
- *Ignorujete kulturní význam něčeho ve prospěch sledování trendu?*